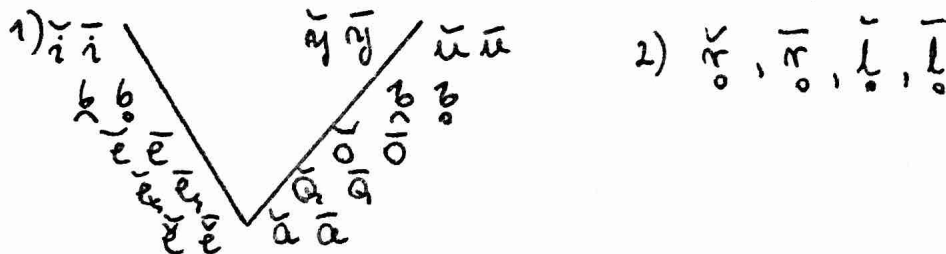

4. Zrekonstruuuj system samogłoskowy języka prasłowiańskiego. Uzasadnij przykładami ubożenie podsystemu wokalicznego na gruncie polskim.

Przedpolski system wokaliczny, charakterystyczny dla fazy ukształtowania się technicznej podgrupy etniczno-językowej składa się z dwóch podstawowych klas:

- 1) monofonogów
- 2) sonantów, które funkcjonalnie (funkcja zgłoskotwórcza) były tożsame z monofonogami, a artykulacyjnie były bliskie elementom systemu konsonancyjnego

Podział monofonogów:

- 1) długie, krótkie i półkrótkie (dwa warianty pozycyjne: stały - mocny)
- 2) ustne i nosowe (tylko a, ε)
- 3) przednie (palatalne) i tylne (miejscowe) /
- 4) wysokie (i, y, u), półwysokie (e, o, ε, a), niskie (e, a)

I ROZWÓJ JERÓW (ok. 1000 r.)

1) zanik jerów stałych

- ʒ → ∅, np. mynʒ → myn
- ʒ → ∅, np. konʒ → kon

2) wokalizacja jerów mocnych (usamogłoskowanie)

- ʒ → e, np. bʒʒʒ → bez
 - ʒ → e, np. pʒsʒ → p'es
- * tak powstało „e” mchome (e:∅)
* pʒsa > psa * pʒsʒ > p'es

→ zamiast jerów jedyna przednia średnia samogłoska „e”

→ zmniejszyła się liczba sylab składająca się na formę wyrazową, np. pʒ-sʒ-ka → p'es-ka

→ ubożenie systemu wokalicznego o 2 fonemy (jery)

II ROZWÓJ SONANTÓW (X - XI w.)

→ wokalizacja sonantów - zgłoskotwórcze spółgłoski przedskładowe

- 4 nie w zwykłej spółgłosce, a w ich sąsiedztwie powstały samogłoski pełne, które przyjęły funkcję sylabotwórczą

Pst.: samogłoski długie, krótkie, półkrótkie + sonanty
 DOBA STAROPOLSKA: zanik jerów i sonantów (jasna sytuacja długie-krótkie)

XV/XVI W. ILOCZAS ZANIKANA SKUTEK:

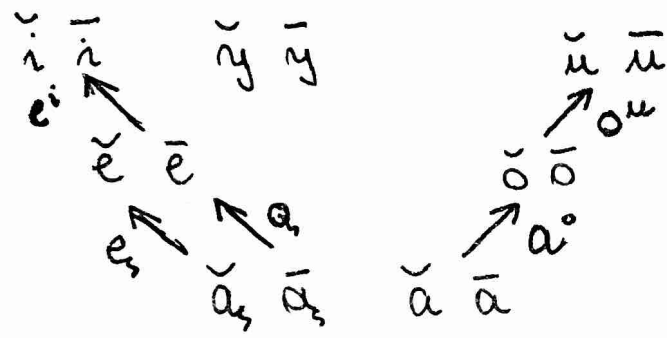
- ustabilizowania np. nielneq alicentu dynamicznego
- związania igrasam z barwą i podwyższeniem artykulacji
- kontaktu z Ruśią za pierwszych Jagiellonów

Mówimy o podwyższeniu samogłosek w XV w. Ścieśniona się i me se długie.

Przejście opozycji igrasam w opozycji barwy:

- ścieśnione - z dawnych długich
- jasne - kontynuacja dawne krótkie

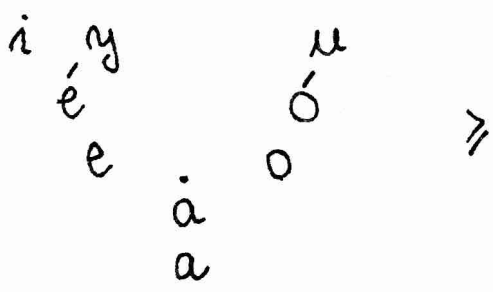
SKUTEK ZANIKU ILOCZASU - przejście opozycji ilościowej (igrasam) w opozycję jakościową (barwy)

LOSY SAMOGŁOSEK ŚCIEŚNIONYCH:

- ① $\overset{\circ}{a} \geq a$
 - zanika w poł. XVIII w.
 - Kresy w ogóle nie podwyższone
 - wpływ grafii i łaciny
- ② $\overset{\circ}{o} \geq u$
 - zanika w XIX w.
 - miało coraz bardziej podwyższoną artykulację
 - od końca XVII w. wymawiane jako "u"
- ③ $\overset{\circ}{e} \geq e$
 - do XIX w. - w 1891 r. traktat o usunięciu tego znaku z druków
 - relikty: kobita, świeca, mlyko

PRZEŁOM XV/XVI W.

XIX WIEK

